

Tarihi ve Kültürel Perspektifte Türkiye-Makedonya İlişkileri

Turkey-Macedonia Relations from Cultural and Historical Perspective

Ph.D. Candidate Tevfik Orçun Özgün (Hacettepe University, Turkey)

Ph.D. Candidate Onur Koçak (Başkent University, Turkey)

Abstract

Balkans can be defined as a region which had been under different cultures' and civilizations' reign, and experienced different nations, religions and cultures. It is likely possible to see the effects of these multicultural and multinational structure on international politics and economy. In that sense, Macedonia is inevitably placed in an important point for Balkan and Ottoman history, and even for international politics. It is very possible to see Turkish influence on Macedonia, which -ruled by Ottoman for 542 years- has gained its independence, as a result of disintegration of Yugoslavia in 1991. When we take a look at condensing political and economic relations between Macedonia and Turkey, the effect of shared cultural and historical heritage on regional and wide economic development and cooperation can be seen with no huge effort. From that point of view, Ottoman Empire's historical, sociological and cultural effect on sustainable and improvable economic relations are a topic of discussion. If we focus on the changing balance in Europe, resulted by disintegration of Yugoslavia, and developing approaches towards Macedonia, Turkey's relations with Greece and other regional countries become very important, which are still being operated in terms of development and sustaining. In this study, Turkey's attitude in recognition of Macedonia, and structure of Turkic population in Macedonia will be inspected and from Macedonia perspective, international politics and economic cooperation will be examined with historical, political and cultural emphasis.

1 Giriş

Tarihi ve Kültürel Perspektifte Türkiye Makedonya İlişkilerinin bir bildiri konusu olarak ele alınmasının zorluğu yüzyıllara dayanan bir geçmiş göz önüne alındığında açık bir şekilde karşımıza çıkmıştır. Bu bildiride ele alınan konuların genişliği ve detayları ayrı birer çalışma olarak kabul edilebilir. Bunun farkında olarak yalnızca önemli görülen birçok noktayı nazardan yola çıkılarak ve belli başlı tarihi olaylar, hadiseler, güncel konular üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bunlar arasında dahi fazla ayrıntıya girmekten sarf-ı nazar edilmiştir.

2 Eski Makedonya Tarihi

Bugünkü Makedonya Cumhuriyeti'nin eski tarihiyle ilgili ayrıntılı bilgilere Joseph Roisman, Ian Worthington'nun *A Companion to Ancient Macedonia* (2010), Susan Wise Bauer'ın *The History of the Ancient World: From the Earliest Accounts to the Fall of Rome* (2007) ve John Willkes'in *The Illyrians* (1996) adlı eserlerinden ulaşmak mümkündür. Milattan Önce 356 yılına kadar dayandırılan tarihlerde II. Filip, sınırları halefi III. Aleksandros (Büyük İskender) tarafından Makedonya'dan Mısır, Suriye'nin bir kısmı ve Hindistan'a kadar genişletilecek olan krallığın temellerini atmıştır. Tarihteki en büyük imparatorluklardan biri olan Makedonya yine başka bir yayılmacı güç Roma tarafından ilhak edilmiş ve M.Ö. 146 yılında Makedonya için Roma Dönemi başlamıştır. Daha sonra Makedonya eyaleti adı verilen bu yeni idare altında, Bulgar Krallığı'nın hâkimiyeti ve etkisi altında bulunmuştur. Doğu Roma İmparatorluğu'nun giderek zayıflaması ile Balkan toprakları tedricen Osmanlı hâkimiyeti altına girmeye başlamıştır.

3 Osmanlı Hâkimiyetinde Makedonya

Sırp Krallığı'nın 14. yüzyılda Osmanlı akınlarıyla yıkılması ve 1430'da Sultan II. Murad tarafından Selanik'in alınması, 1444'de Varna ve 1448'de Kosova zaferlerinden sonra Makedonya bir Osmanlı toprağı haline geldi. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlara ilerleme yolundaki hareketleri neticesinde bundan sonraki yüzyıllar, Balkan milletleri ve Makedonya açısından siyasi ve kültürel olarak yeni bir dönem olarak kabul edilmektedir. Osmanlılar Balkanların fethiyle, 14. yüzyılda Makedonya'nın da içinde olan Rumeli Eyaleti'ni kurmuşlardır. Makedonya'yı da bu eyalete bağlı olarak Paşa Sancağı, Köstendil Sancağı, Ohri Sancağı ve daha sonra eklenen Üsküp sancaklarına ayırarak Osmanlı yönetim sistemini uygulamışlardır. 16. yüzyılda yapılan idari ve mülki yeniliklere göre tekrar düzenlenene kadar Makedonya topraklarının en fazla idari birimlerini Paşa Sancağı muhafaza etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu için Vilayet-i Selâse olarak adlandırılan Makedonya, Selanik, Manastır ve Kosova vilayetlerinden meydana gelmektedir (Nedzıpi, 2006).

Osmanlı Hâkimiyetinde ortaya çıkan kültür, tüm Balkanları içine alan yerel yaşayış ve inançlarla meydana gelen birlikte yaşama, ortak iklimi ve coğrafyayı paylaşma olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda Makedonya üzerinde Osmanlı etki ve tesiri bölgede kurulan vakıflar, medreseler, inşa edilen camiler ve hamamlar, tekke ve

zaviyeler ile sağlanmıştı. İmparatorluğun en uzun yüzyılına kadar devam eden bu durum 19. yüzyılda yerini bazı siyasi değişimlere bırakacaktır. Daha önce yukarıda bahsedildiği gibi Makedonya ismi Osmanlı idare sistemi içerisinde vilayet-i selase denen Selanik, Kosova ve Manastır içerisinde kalmaktaydı. Kosova vilayetinin merkezi Üsküp ve güney bölgeleri eski Makedonya'nın sınırları içerisine dâhil olmaktadır.

Manastır ise batı sınırındaki Arnavut şehirlerini içermekteydi. Bu bağlamda Makedonya adıyla anılan bölgeleri ve sınırları kısaca açıklamak gerekirse: Ege denizi ve Aliakmon (Bistrica) nehri, kuzeyde Şardağı, Üsküp Karadağı (Skopska Crna Gora), Kozjak ve Osogovo dağları, doğuda Mesta (Nestos) nehri ve batıda Korab, Jablanica, Mokra ve Pindos dağları olarak tanımlanabilir. Siroz (Serres), Drama, Kavala, Petric, Menlik (Melnik), Nevrekop (Goce Delcev), Razlog, Cum'a-i Bâlâ (Blagoevgrad), Ustrumca (Strumica), Doyran, Kukus, Gevgeli, Vodina (Edessa), Karaferya (Verioia), Katherine, Selfice (Serbia), Kozani, Kesriye (Kastoria), Florina, Ohri, Pirlepe (Prilep), Debre (Debar), Köprülü (Veles), İştîp (Stip), Koçana, Kratova, Kumanova, Kalkandelen, Gostivar gibi kaza ve sancak merkezleri de önemlidir. 19. yüzyılda yoğun bir Müslüman nüfus bulunurken Bulgarca konuşan Slavlar, Rumlar, Arnavutlar, Sırp, Yahudiler, Ortodoks ve Katolik Hıristiyanlar, Çingeneler gibi çok farklı milletler, farklı din ve mezheplere ait topluluklar vardı (Hacısalihoglu, 2003).

Bu bölgelerde yaşayan milletlerin nüfusları hakkında kesin bilgiye sahip olmak oldukça güç bir meseledir, zira 19 ve 20. yüzyıllarda belirtilen nüfus verilerinde propaganda yapıldığı gibi gerçeği yansıtmayan rakamların yayımlandığı görülmektedir. Zira Büyük Güçlerin müdahaleleri ve milliyetçilik hareketleri, zaten karmaşık olan nüfus yoğunluğunu çarpıtarak Osmanlı İmparatorluğu aleyhine kullanmak maksatlı eylemler sergilenmesini beraberinde getirmiştir. Örneğin Bulgarların yaptığı nüfus sayımında Türk olmayan Müslüman gruplar dahil edilirken Arnavutlar ayrı tutulmuştur. Buna karşılık 14 Zilkade 1298/8 Ekim 1881 tarihinde yayınlanan Sicil-i Nüfus Nizamnamesi'nin birinci fasıl mevadd-ı umumiyesinde Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan her milletten ahalinin kendini sicil-i nüfusa kaydettirmesini belirtirken kişinin tüm kimlik bilgilerinin de beyan edilmesini ve bunların Müslüman ve Gayr-i Müslim olarak ayrı ayrı kayıt altına alınması bildirilmiştir (Ademi, 2006). Nüfus tetkik sorunlarının karmaşık hale gelmesinin nedenleri bu dönemde artan milli kiliseler, milliyetçi duyguların tetiklediği ulusal bağımsızlık mücadeleleri için kendini hazır hisseden nesiller, artan silah üretimi olarak sıralanabilir. Balkan milletlerinin bu denli kendi milli şuurlarını oluşturmaları Osmanlı Hâkimiyetinde yaşayan diğer milletleri de etkileyecek ve bu giderek savaşa dönecektir.

3.1 Makedonya Meselesi

Türk Tarih yazıcılığında, Makedonya ve Balkanların eski tarihine dair fazla çalışma yer almazken 19. yüzyılda elde tutması bir sorun haline gelen Balkanlar ve "Makedonya Sorunu" adıyla kendine yer bulan olaylar hakkında yapılan çalışmalara sıkça rastlanmaktadır. Osmanlı tarihi çalışmalarında mühim bir öneme sahip olan Makedonya Sorunu Osmanlı İmparatorluğu'nun bir iç meselesi olduğu kadar uluslararası siyasette Büyük Güçlerle olan mücadelesidir. Bu sebeple Makedonya Sorunu ve bu meselenin ardındaki olaylar Osmanlı tarihçileri ve Yakınçağ ile ilgilenenler kadar II. Abdülhamit dönemi Balkan politikaları, Jön Türklerin örgütsel gelişimi, siyasi etkileri, Makedonya üzerindeki Bulgar, Sırp, Yunan etkileri ve buna karşı geliştirilen siyasetle ilgilenenler açısından da önem arz etmektedir.

Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçi hareketler Balkanlarda ulus-devlet modelinin ortaya çıkması bu kadar fazla etnik kültürü bir arada barındıran Balkanlarda çatışmayı beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla bu mesele de Bulgaristan'ın, kendi sınırlarını tanıyan Büyük Güçlerin iradesine dayanarak Balkanlarda işgal ve genişleme hareketlerine girişmesiyle başlamıştır.

Osmanlı ve Rus Harplerinin Osmanlı aleyhine neticelenmesi ve Rusya'nın bir diğer geleneksel imparatorluk İngiltere'nin dış politikası gereği Osmanlı İmparatorluğu toprak bütünlüğünü koruma politikası Kırım Savaşında kendini göstermiş İngiltere ve Fransa Osmanlı'nın Rus işgaliyle karşı karşıya kalmasına imkân vermemiştir. Doğu Sorunu adı altında Yunan ve Sırp İsyanlarında aynı tepkiyi göstermeyen Büyük Güçler Bulgaristan Prensiği'nin kurulmasında da Osmanlı yanında yer almamışlardır.

93 Harbi olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı Rus Harbinden sonra St Stephanos (Ayestefanos) Anlaşmasıyla kurulan Büyük Bulgaristan Berlin Anlaşmasıyla üçe bölünmüştür. Gül Tokay'a göre Makedonya Sorunu'nun nedenlerinden biri St Stephanos Anlaşmasıyla Bulgar Prensiği'ne katılan Makedonya topraklarının Berlin Anlaşmasıyla Osmanlı topraklarına tekrar dâhil edilerek bölgedeki Hıristiyanlar lehine Reformlar yapma kararlarının alınması olabilir (Tokay, 1996). Bulgaristan Prensiği, 1885'te Doğu Rumeli Vilayeti'ni işgal ettikten sonra Makedonya üzerindeki amaçlarını kültürel ve aidiyet mevhumlarını çeteler marifetiyle kullanarak göstermişlerdir. Buna karşı Sırp ve Yunan Hükümetleri de aynı temalarla ve yöntemlerle Makedonya üzerinde mücadelelerine hız vermişlerdir. Yukarıda bahsedildiği üzere Makedonya'da daha fazla nüfusa kendilerinin sahip olduğunu iddia eden bu devletler Balkan Yarımadasının kavşağı konumunda olan bu stratejik bölgeyi ilhak etmek istemişlerdir.

1893 yılında Bulgaristan Sofya'da bulunan İç Makedon İhtilâl Örgütü, yukarıda bahsedilen çetelerden biridir. 1895 yılında Yüksek Makedonya Komitesi gerçekleştirdiği Melnik İsyanıyla adını duyurmuştur. Bulgaristan destekli bu örgütler, özellikle İç Makedon İhtilâl Örgütü etkili silahlı faaliyetlere başladı, 1902 yılında Cum'a-i Bâlâ'da gerçekleştirdiği isyan, Almanya ve Avusturya'nın özerk Makedonya oluşumunu desteklememesi ve

Osmanlı'nın bu isyanı bastırması, Rusya ve Avusturya hükümetlerinin Osmanlıya eyaletin idaresi hakkında reform uygulamasını talep etmesiyle son bulmuştur. Ancak Büyük Güçlerin müdahalesi devam etti ve İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Lansdowne'un eyalete Hristiyan bir valinin atanması, Hristiyan subayların bulunması, Osmanlı kuvvetlerinin ger çekilmesini önermesiyle durum yeniden ele alınmak durumunda kaldı (Anderson, 2010). Mürzsteg Konferansı meydana geldi ve Makedonya reform sistemi hazırlandı, Büyük Güçlerin Makedonya'nın Bağımsızlığını tam olarak desteklememekle beraber Rusya ve Avusturya'nın Fransa ile İngiltere'nin birbirlerini denetleyerek ya da kontrol altında tutarak hareket ettikleri söylenebilir.

Makedonya, 20. yüzyıla hükümdarlığının son yıllarına yaklaşan II. Abdülhamit tarafından eyaletin iktisadi durumunu denetlemek üzere bir komisyon kurulmasına izin vermesiyle girdi. 1908 yılında İsvolski-Harding projesi olarak adlandırılan ve Makedonya valisinin Osmanlı tebaası olması ancak Büyük Güçlerin onayı ile atanması ve idarede Avrupalı memurların bulunması olarak tanımlanan yeni durum kabul edildi. Bu sırada II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesi ve Jön Türklerin idareyi ele almasıyla uluslararası mali komisyon kapandı, Avusturya ve Rusya'nın danışmanları geri çektiler, bunun yanında genel seçimler yapıldı ve Türk, Arnavut, Rum, Bulgar-Makedon, Sırp, Ulah ve Yahudi mebuslar Osmanlı Meclis-i Meb'ûsanı'na girdi. Ancak milliyetçiliği bırakmayan gruplar ile merkezî anlayıştan vazgeçmeyen İttihat ve Terakki arasındaki uçurumun açılması bu girişimin başarısız olmasındaki en büyük etkenlerden biridir (Anderson, 2010, Adanır, 1996).

1912 yılında Rusya'nın desteklediği Bulgaristan ve diğer Balkan Devletleri, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etti. 1913'te savaş sona erdiğinde Makedonya tamamıyla elden çıktı. Makedonya'nın taksimatı konusunda anlaşmazlığa düşen devletler II. Balkan Savaşını da hazırladı. 1913 Bükreş Anlaşmasıyla Makedonya'nın büyük kısmı Yunanistan ve Sırbistan devletlerine dâhil oldu. Bulgaristan'ın, ancak Pirin Makedonya'sına sahip olması I. Dünya Savaşında, Sırbistan'ın elinde bulunan Vardar bölgesini işgal etmesine yol açtı ancak I Dünya Savaşı Yunanistan ve Sırbistan ve İtilaf devletlerinin lehine sonuçlandı ve Makedonya için Bükreş Antlaşması kabul edildi.

3.2 Makedonya'da Osmanlı Mirası

Makedonya'da Osmanlı etkileri 14 ve 15. yüzyıllarda Osmanlı Hâkimiyetinin artmasıyla İslami mimariye uygun olarak gelişmiştir. Bu devirde İslam'ın ve yerel halkın kaynaşması tekke ve zaviyeler aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bunlar arasında İshak Bey, İshak Çelebi, Kaçanikli Mehmet Zaviyeleri, İsa Bey Hanıkağı, İplikçi Hasan Efendi, Emir Hoca, Veliyuddin Vardar Tekkeleri ve Hacı Ayşe Hatun Zaviyesi sayılabilir. Bunlar haricinde toplumun sosyal hayata bağlanması ve şehirleşme açısından oldukça mühim olan vakıflar, kendilerine bağlı olarak cami, medrese, han, hamam, külliye gibi hayır kuruluşları yapmışlardır. Makedonya'da eğitim diğer Osmanlı kentlerinde olduğu gibi medreseler aracılığıyla sağlandı. Makedonya için ise Sahn-ı Semân önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Medreselerin yanında Sıbyan Mekteplerinin de açılması ve yaygınlaşması artan nüfusun eğitim ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Üsküp'te Koca Mustafa Paşa, Ohri'de Ohri Zade Mektebi ve Ağa Mektebi bunlara örnek olarak verilebilir (Nedzıpi, 2006).

Tüm bunların yanında İshak Bey ve İshak Çelebi Kütüphanelerini de belirtmek gerekmektedir. Makedonya'daki en yaygın Osmanlı yapılarından, camilerden başlıcaları Sultan Bayezid Camii, II. Sultan Murad Camii, İshak Bey Camii sayılabilir. Tüm bunlar gibi Hanlar ve Hamamlar da hem Müslüman Türk toplumunu oluşturan hem de Osmanlı kent mimarisinin önemli yapılarıdır. Bunlar için de Sulu Han, Sinan Bey, Karakadı ve Çömlekçi-Zade örnek olarak verilebilir (Nedzıpi, 2006). Su kemerleri, çeşmeler ve köprüler de bölgenin İmparatorluk için önemi ve yapılan yatırımlar hakkında bilgi vermektedir. Osmanlı mirasının bu denli hala günümüzde görülebildiği Makedonya'nın II. Dünya Savaşından sonra girdiği Yugoslavya idaresinden sonra karşılaştığı sıkıntılar ve Türkiye ilişkilerine değinmenin uygun olduğunu düşünüyorum.

4 Türkiye –Makedonya İlişkileri

4.1 Makedonya'nın Bağımsızlığı

I. Dünya Savaşı sonrasında Yunanistan, Sırp, Hırvat, Sloven Krallıkları ve Bulgaristan arasında paylaşılan Makedonya II. Dünya Savaşı sonrasında Yugoslavya Federasyonu'nu oluşturan devletlerden biri haline gelmiştir. 1974 ve 1989 yıllarında Makedonya Anayasasında yapılan değişikliklerle Kosova özerk bir bölge olarak kabul edilirken Arnavutlar, Makedonlar ve Türklerden oluştuğu belirtilmişti ancak daha sonra Makedonya, "Makedonya ulusunun" devleti olarak tanımlanmıştır. Yugoslavya'da başlayan iç savaş ve Yugoslavya'nın bölünmesi Makedonya'nın da 17 Kasım 1991 tarihinde bağımsızlığını kazanmasına yol açmıştır. Makedonya 6 Şubat 1992 tarihinde Türkiye tarafından tanınmıştır.

Makedonya yaşadığı büyük sıkıntılar, çatışmalardan sonra Yugoslavya'dan ayrıldıktan sonra ekonomik olarak da zorluklar çekmeye devam etmiştir. Küçük ölçekli bir ekonomiye sahip olan Makedonya üretim teknolojisi modern olmayan düzeyde, girişimci gücü zayıf, sermayesi ise yetersiz konumdadır. Şarap üretimi ve küçükbaş hayvancılık iyi olmakla beraber tekstil işletmeleri de nispeten hareketlilik göstermektedir (Babalı, 2012).

4.2 Yeni “Makedonya Meselesi”

Türkiye, Makedonya’yı anayasal adıyla “Makedonya Cumhuriyeti” olarak tanıyan ilk ülkelerden biri olmuştur. Yunanistan ile mevcut sorunlarına rağmen Makedonya’nın Avrupa-Atlantik yapılarına üyeliği ve ülke bütünlüğünü koruması Türkiye açısından önem arz etmektedir. Makedonya’nın NATO üyesi olması, ülke için istikrarı da beraberinde getireceği için Türkiye Birleşmiş Milletler aracılığıyla bir problem olarak devam eden isim meselesine kalıcı bir çözüm getirme çabası içerisinde olmuştur.

2008 yılında NATO Bükreş Zirvesinde Yunanistan’ın engellemesi ile üyeliğe davet edilmiştir. Sebep olarak ise Yunanistan ile devam eden isim sorunu ortaya atılmıştır. 2010 yılında Lizbon NATO Zirvesinde 2008 yılında alınan karar tekrar edilmiş, NATO üyeliğinin Yunanistan ile olan sorunun çözülmesiyle gerçekleşebileceği belirtilmiştir.

Avrupa Birliği süreci ise 2005 yılında Makedonya’ya tanınan aday ülke statüsü ile başlamıştır, AB ülkeleri tarafından gerekli görülen reformların yapılmasının yanı sıra isim sorununun çözümü için hamleler gerçekleştirilmesini beklemektedir. 2011 yılındaki AB İlerleme Raporunda siyasi kriterlerin yerine getirilmeye devam edildiği, iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında belirtilmelidir ki 1995 yılında geçici olarak da olsa Makedonya, “Eski Yugoslavya Cumhuriyeti Makedonya” adı ile uluslararası örgütlere üye olmasını mümkün kılan bir anlaşmayı kabul etmiştir. Yunanistan geçerli ve coğrafi bir tanımlama arz eden bir isim üzerinde durmakta iken Makedonya ise ikili ilişkilerde ulusal ismin, uluslararası olarak da Yunanistan ile anlaşmaya varılacak bir ismin kullanılmasını desteklemekte ve en önemlisi Yunanistan’ın aksine Makedon dili ve ulusal kimliğinin müzakere edilemeyeceğini savunmaktadır.

Bulgaristan da bazı sorunlarla komşuluk ilişkilerinin gelişimini engellemektedir. Makedon etnik kimliğini ve Makedonca’yı tanımayarak Yunanistan ile aynı siyasi hamleleri uygulamaktadır. Bulgaristan’daki Makedon azınlık da sorunlardan bir tanesidir. Sırbistan ile ekonomik ve siyasi ilişkilerin iyi şekilde devam ettiğini söylemek mümkündür. Arnavutluk ile olan ilişkiler ise geçmişe nazaran iyileşmeye yönelik bağlarla sürdürülmektedir (Babalı, 2012).

4.3 İlişkilerin Siyasal, Ekonomik ve Kültürel Boyutu

Yukarıda bahsedildiği üzere Türkiye bağımsızlığını kazandığından beri Makedonya Cumhuriyeti’nin ulusal bütünlüğünü, sınırlarını kabul etmiş, çok kültürlü mozaik yapısının muhafazasını desteklemiştir. Üsküp’e Büyükelçi gönderen ilk devlet olan Türkiye aynı zamanda anayasal adıyla “ulus” olarak tanıyan ilk devlettir. Daha önce bahsedilen 2008 yılındaki Bükreş NATO Zirvesinde Arnavutluk ve Hırvatistan ile beraber Makedonya’nın NATO üyeliğini desteklemiştir. 2008 tarihinde Makedonya ve Türkiye arasında imzalanan İkilili İlişkilerin Güçlendirilmesine Yönelik Strateji Belgesi” ile ileriye yönelik ilişkilerin güçlendirilerek geliştirilmesi yönünde karar alınmıştır. Bunu 2010 yılında “Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı ile Makedonya Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasındaki Nakdi Yardım Protokolü”nün imzalanması takip etmiştir. Makedonya’ya doğrudan yatırım yapan birçok Türk firması ekonomik ilişkileri sıcak tutarken ticaret hacmini de sürekli arttırmaktadır. Türk sermayeli Ziraat ve Halkbankası, THY’nin Üsküp’e İstanbul ve İzmir’den yaptığı seferleri arttırması da ikili ilişkilerin önemini ortaya koymaktadır.

2005 yılında TİKA’nın Üsküp’te şube açmasıyla bölgede Türk toplumuna yönelik yatırımlar yapılması mümkün hale gelmiştir. Makedonya’da bulunan Türk-İslam eserlerini korumaya yönelik eylemleri de olmuştur. Türk Tarih Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı ile birlikte Makedonya’daki Türk eserlerinin envanterini çıkarma çalışmasını yürütmüştür. Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği’nin bölgedeki faaliyetleri de kültürel ilişkilerin geliştirilmesi adına önemli adımlardır (Babalı, 2012).

5 Sonuç

Tarihi ve sosyo-kültürel bağlarla Türkiye’nin Balkanlarda en önemli müttefiki olmaya aday olan Makedonya, Türkiye ile Balkanların güvenliği, ekonomik gelişme ve refah için gerekli olan istikrar ortamını oluşturma ve gerçekleştirme amaçlarını taşıdığı tarafımızca taşımaktadır. Makedonya ile ikili ilişkilerin geliştirilerek çok yönlü bir şekilde diğer Balkan devletlerinin de dahil edilmesi bölge için önem arz etmektedir.

Makedonya ve Türkiye’deki üniversiteleri arasında gerçekleştirilecek işbirliği, akademik düzeyde karşılıklı alışveriş ya da verilecek destekler bu aşamada ön plana çıkarılabilir. Makedonya’daki üniversitelerin bünyesinde Türkoloji Enstitülerinin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi, Türk tarihi, dili ve sosyolojik yapısının gelişim süreçlerinin araştırılması ve bölgede etnik yapıların oluşumu ve birbirleriyle etkileşimi ve sorunlar üzerine çalışmalar yapılmasının oldukça gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Batıya açık, dünya ile temaslarını her düzeyde ve seviyede geliştirmeye müsait bir Balkan ülkesi olduğuna inandığımız Makedonya’nın bölgesel iktisadi temaslarını geliştirerek ekonomi hacmini arttırmasının çevre ülkeleriyle olan etnik ve tarihi dayalı sorunlarının net olarak tanımlanması ve çözümü ile mümkün olduğu saptamalarımızdan biridir. Ancak bu, bağımsızlığını kazanmasının üzerinden 13 yıl geçen Makedonya’ya komşu ülkelerin de ulusal kimlik, dil ve kültür yapısına saygı göstermesiyle mümkündür. Bu aşamada vazgeçilemez ve

müzakereye dahi konu edilemez milli değerlerin uluslararası platformlarda sahip çıkılması ve korunması gerekmektedir.

Kaynakça

- Adanır, 1996. Makedonya Sorunu (çev. İhsan Catay). Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Ademi, 2006. "II. Abdülhamit Dönemi Makedonya Müslümanları" Basılmamış Doktora tezi.
- Anderson, 2010. Doğu Sorunu (çev. İdil Eser). Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Bauer, 2007. The History of the Ancient World: From the Earliest Accounts to the Fall of Rome.
- Babalı, 2012. "Türkiye-Makedonya İlişkileri: Süreklilik ve Değişim Unsurları ve Gelecek Perspektifi", Türkiye-Makedonya İlişkileri, ss.28-34.
- İrtem, 1999. Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi Balkanların Kördüğümü, Temel Yayınları, İstanbul.
- Nedzıpı, 2006. "XV – XVI. yüzyıllarda Makedonya'da Kültür ve Medeniyet", Basılmamış Yüksek Lisans tezi.
- Roisman, Worthington, 2010. A Companion to Ancient Macedonia, John Wiley and Sons.
- Willkes, (1996) The Illyrians, Wiley-Blackwell.
- Hacısalihoğlu, 2003. "Makedonya" 27. c. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, ss. 439-441. Ankara.